

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van Apotheek Lambrecht in Aalst

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Aalst, gegeven op 11 februari 2019, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 14 maart 2019, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op de opmerkingen van de zakelijkrechthouder, gegeven op 20 maart 2019, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van Apotheek Lambrecht aantoonst;

Overwegende dat Apotheek Lambrecht als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Apotheek Lambrecht heeft architecturale waarde als een representatief voorbeeld van de vele winkelinterieurs die Pieter De Bruyne (1931-1987) ontwierp doorheen zijn carrière, van begin jaren vijftig tot midden jaren tachtig, en die een cruciale rol gespeeld hebben in de ontwikkeling van zijn oeuvre. Dat zowel de voorgevel als het apotheekinterieur door De Bruyne ontworpen werden, zorgt voor een hoge ensemblewerking. In tegentelling tot de meeste andere winkelontwerpen van De Bruyne heeft apotheek Lambrecht bovendien nog een hoge herkenbaarheid (authenticiteit) omdat zowel het concept, de functie als de oorspronkelijke vormgeving en materialen bewaard bleven en om die reden heeft het ondertussen ook een extreem hoge zeldzaamheid. Die laatste redenering gaat ook meer algemeen op voor het type van de naoorlogse apotheek- en winkelinterieurs, die zeer sterk onderhevig zijn aan verbouwingen. Ten slotte is de apotheek Lambrecht ook een zeldzaam vroeg voorbeeld van de overgang van het modernisme naar het postmodernisme in Vlaanderen;

Overwegende dat Apotheek Lambrecht als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Apotheek Lambrecht kan beschouwd worden als een late getuigenis van de traditionele ambachtelijke apotheker, wat zich vertaalt in de aanwezigheid van zowel een verkoopruimte als een bereidingsruimte. Apotheken behoren ook tot de oudste instellingen en openbare

ruimten van de Europese stadscultuur. Ze zijn traditioneel gevestigd op strategische locaties in de stad en weerspiegelen op die manier de socio-economische en stedenbouwkundige evolutie van de stad. Ook apotheek Lambrecht is gelegen in het centrum van een stadswijk die zich vanaf het tweede kwart van de twintigste eeuw ontwikkelde op de rechteroever van de Dender, rond de parochiekerk Heilig Hart (1930) en aan weerszijden van de gelijknamige laan. Die wijk kende haar grootste uitbreiding tijdens het derde kwart van de 20ste eeuw. Heel wat van deze interbellum en naoorlogse architectuur bleef bewaard in de directe omgeving van de apotheek Lambrecht wat het een relatief hoge contextwaarde geeft;

Overwegende dat de cultuuroederen die zijn opgesomd in de bijlage bij het ministerieel besluit integrerend deel uitmaken van het monument en de architecturale en historische waarde van het monument versterken zoals gemotiveerd in de bijlage bij het besluit,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

Apotheek Lambrecht, handelspand met bewaard winkelinterieur, Heilig Hartlaan 10A in Aalst, bekend ten kadaster: Aalst, 3de afdeling, sectie D, perceelnummer 733C7.

De cultuuroederen die mee worden beschermd, zijn opgenomen in bijlage.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° architecturale waarde;
- 2° historische waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Apotheek Lambrecht (1964) is een rijwoning van drie bouwlagen onder een plat dak met achteraan een uitbouw van twee lagere bouwlagen, eveneens onder een plat dak, en een klein koertje achteraan. Op de begane grond links vooraan bevindt zich een open inkom die toegang geeft tot een achterliggende traphal en rechts tot de apotheek. Die laatste bestaat vooraan uit een publieks- of verkoopruimte, in het middendeel links uit een bereidingsruimte (ook receptuur of labo genoemd) en achteraan rechts uit een circulatieruimte met een spiltrap in de hoek. Deze gang geeft ook toegang tot een afgesloten ruimte achter de bereidingsruimte. De spiltrap leidt naar een stockageruimte op de eerste verdieping van de uitbouw. Vanuit de apotheek is er ook een toegang naar de kelder.

De voorgevel wordt bekroond door een uitkragende betonnen kroonlijst die aansluit bij de woning links ervan. De onderste twee bouwlagen vormen één geheel en bestaan uit een dubbelhoge, zwart geschilderde stalen structuur (gordijngevel) met een smalle deurtravee links en een brede winkelpui rechts, op een kleine plint van blauwe hardsteen. Aan weerszijden van de gordijngevel is een parement voorzien van witte mozaiektegeltjes. De bovenste bouwlaag is bekleed met zwarte mozaiektegeltjes en bevat vier verticale rechthoekige vensters met zwart geschilderd stalen schrijnwerk en een onderlicht in ondoorzichtig wit thermoluxglas.

De winkelpui bevat rechts van het midden, ter hoogte van de toonbank, een verticaal paneel in ondoorzichtig wit thermoluxglas. De verdiepte inkomhal heeft aan de rechterzijde een

glazen wand en centraal een glazen deur met cirkelvormige deurgreep, die toegang geeft tot de apotheek. De linker- en achterzijde van de inkomhal worden gevormd door wanden in witgeschilderde baksteen, links met een ronde wandlamp, achteraan met rechts een deur in ondoorzichtig wit thermoluxglas met ronde deurgreep. Boven deze deur bevindt zich een rechthoekige lichtbak die doorloopt tot aan de voorgevel en daar afgesloten wordt door een oranje-rood vlak met onderaan het opschrift "apotheek".

Bij de opbouw van de voorgevel en met name van de winkelpui werd gebruik gemaakt van een maatverdeling van 90 op 90 cm. De winkelpui is 270 cm hoog, de deuren 225 cm (2,5 keer 90). De deurtravee is 180 cm breed met de 90 cm brede deur rechts, de winkeltravee is 360 cm breed en wordt door het blind gevelpaneel van 90 cm breed verdeeld in een linkerdeel van 180 cm en een rechterdeel van 90 cm.

In het interieur van de apotheek is de module van 90 op 90 cm zo veel mogelijk driedimensionaal doorgetrokken (zie bijlage 5.4. foto 7-8; 12). De vloer bestaat uit natuurstenen tegels van 90 op 90 cm, enkel onderbroken door een ingewerkte vloermat aan de voordeur. De apotheek is 315 cm (3,5 keer 90 cm) hoog, het verlaagde plafond vooraan 270 cm en dat boven de bereidingsruimte achteraan 225 cm en deze verlaagde plafonds bestaan uit platen van 90 op 90 cm in geperforeerd metaal. Tussen deze twee verlaagde plafonds bevindt zich een verchromde aluminium roosterstructuur van 90 x 90 x 90 cm die de hoogte van het verlaagde plafond achteraan volgt. De zijwand van het verlaagde plafond achteraan is in dit middendeel opgevuld met spiegels wat een ruimtelijke verdubbeling van het hoge plafond creëert. Bij de drie overige zijden zijn de zijkanten bekleed met witte platen en het hoge plafond zelf is bekleed met zwarte platen. Dit licht-donker contrast wordt verder gezet in de wanden: de vrije muren aan de oostzijde en in de zuidwestelijke hoek zijn in witgeschilderde baksteen, de kelderdeur aan de oostzijde en de structuur van de draaitrap in de zuidwestelijke hoek daarentegen zijn zwart (bij de draaitrap met treden in wengé). Ook de verwarmingselementen zijn in een donkere tint geschilderd: een laag model onderaan de winkelpui (met erboven een contrasterende witte plaat in carrara marmer) en smalle, hogere modellen in de zijwand van het middengedeelte, en in een nis naast de kastenwand aan de westzijde. Bij deze laatste twee werd ook de achterwand in een donkere tint geschilderd. Een terugspringende donkere plint in gezoete blauwe hardsteen loopt onder alle muren, kasten en verwarming, onder die laatste over de hele diepte ervan. En ook de vierkante voet van het wachttafeltje naast de inkom sluit qua materiaal en dikte aan op die plint.

De verlichting bestaat eerst en vooral uit natuurlijk licht dat vooraan binnenvalt via de winkelpui en de glazen voordeur, die laatste met erboven een metalen verluchttingsrooster van 45 cm hoog. En ook helemaal achteraan rechts valt natuurlijk licht binnen door de lichtkoepel boven de draaitrap en door de afscheidingswand van het bureau ernaast, bestaande uit een witgeschilderd raam en schuifdeur die beiden ingevuld zijn met ondoorzichtig wit thermoluxglas. Het apotheekinterieur heeft echter ook heel wat kunstmatige lichtpunten: inbouwspots in de verlaagde plafonds (vooraan met gelige ronde lampenkappen in doorschijnend kunststof, achteraan eenvoudig zwart). Boven de oostzijde van de bereidingsruimte zijn TL-lampen aangebracht achter een metalen roosterplafond. Vooraan, aan de rand met het centrale, hogere plafond zijn twee vierkante blokken (90 x 90 x 45 cm) aan het plafond bevestigd, met witte platen aan de zijkanten en onderaan een verlichting achter witte kunststof. Het hogere plafond heeft in het midden van elk vierkant van de roosterstructuur een spot in een metalen houder aan een zwarte draad. Ook boven de draaitrap zijn spots aangebracht en aan het etalagerek. Ten slotte is er een opvallende lichtbak boven de bereidingstafel aangebracht, die naar de verkoopruimte is afgesloten met groen acrylaat en naar de bereidingstafel met wit acrylaat.

Eén van de meest typerende elementen van de apotheek is het contrast in materiaalgebruik tussen het meubilair van de verkoopruimte en dat van de bereidingsruimte. In de verkoopruimte wordt gebruik gemaakt van palissander- en wengéhout in combinatie met zwart gelakte delen, zwarte formicaplaat en donker glas (heliogreyglas), in de bereidingsruimte van witte gestratificeerde platen (formica). De groene lichtbak boven de bereidingstafel schermt deze visueel af vanuit de verkoopruimte maar vormt ook het verbindende element tussen beide ruimtes.

Ook het meubilair volgt bijna altijd de maatverdeling van 90 cm, zowel in de hoogte als in de breedte. De hoogte van de vrijstaande togen en kasten is 90 cm, hier en daar verhoogd met 45 cm, de hoogte van de kasten tegen de wanden is overal 225 cm, met een benedendeel van 90 cm, een tussendeel van 45 cm en een bovendeel van 90 cm. Het benedendeel steekt meestal een tien cm uit ten aanzien van de bovenste twee delen. Het vaste, door Pieter De Bruyne ontworpen meubilair bestaat uit een:

- 1° tiendelige wand van schuifkasten aan de westzijde, onderaan in hout, bovenaan met wanden in donker glas, in de centrale drie delen in zwarte formica en rechts daarvan, ter hoogte van de blokvormige lichtelementen, in hout. Die laatste bevat zowel bovenaan als onderaan een gewone kastdeur (geen schuifdeur) en het benedendeel springt niet uit, zoals wel bij de rest van de kast. De muur boven de kast (in het voorste en middelste deel van de apotheek) is bedekt met witte platen;
- 2° lange houten toonbank op een teruggetrokken, 45 cm hoge sokkel in donkerbruin kunststof met een blad (vitrine) in donker glas (hellogreyglas) en aan weerszijden vooraan een verhoogde, ondiepe vitrinekast met donker glas (waarvan de diepte gelijk loopt met het uitspringen van de toonbank ten aanzien van de sokkel) en daarvoor een blad in formica. Aan de achterzijde van de toonbank zijn schuiven voorzien van verschillende breedte;
- 3° korte toonbank op een gelijkaardige sokkel als de lange toonbank, met een olijfgroen formica werkblad en aan de achterzijde voorzien van brede schuiven en open rekken;
- 4° U-vormig bereidingsmeubel met onderaan voornamelijk gesloten schuifkasten en enkele lades, daarop een olijfgroen formica werkblad, in de middenzone schuifkasten aan de zuidzijde en een doorgeefluik in de zuidoostelijke hoek, en in het bovendeel open rekken aan de zuid- en oostzijde;
- 5° gesloten hoekkast in witte formica aan de zuidwestzijde van het bereidingsmeubel;
- 6° vierkant laag tafeltje naast de inkomdeur;
- 7° aluminium etalagerek met verlichtingsarmatuur.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Apotheek Lambrecht met haar gaaf bewaarde voorgevel en apotheekinrichting vormt een ensemble. Elke beheersdaad moet de erfgoedwaarden, erfgoedkenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en indien nodig conserverende ingrepen. Nieuwe ingrepen en wijzigingen in het gebruik van het pand vereisen een geïntegreerde aanpak waarbij de impact op het geheel wordt afgewogen en waarbij de draagkracht van het gebouw niet wordt overschreden;
- 2° met betrekking tot het exterieur beoogt de bescherming het behoud van het volume, de breedte en hoogte van de voorgevel, evenals het modernistische karakter ervan dat gevormd wordt door de betonnen kroonlijst, het parement in mozaïeksteentjes, het stalen schrijnwerk en de gedeeltelijk invulling ervan met thermoluxglas, en de lichtbak;
- 3° met betrekking tot het interieur beoogt de bescherming het behoud van de inkomhal en de apotheek, met inbegrip van het vast meubilair en de cultuurgoederen. Het bureau met de aanpalende keuken en technische ruimte, de traphal en de steektrap op de begane grond, evenals de bovenverdiepingen, de kelderverdieping en de achtergevels werden niet ontworpen door Pieter De Bruyne en bezitten slechts beperkte erfgoedwaarde. Hoewel het (gedeeltelijk) behoud ervan kan worden verantwoord, is hier meer ruimte voor nieuwe invullingen, mits zij geen negatieve invloed hebben op de erfgoedkenmerken en -elementen. Het is wenselijk om de verwarming en de kastdeuren die momenteel gedemonteerd staan naast de draairtrap terug op hun oorspronkelijke plek te plaatsen;
- 4° de in de bijgevoegde lijst opgesomde cultuurgoederen die in de apotheek bewaard worden, houden verband met de functie als apotheek en dienen in situ behouden te blijven;
- 5° met betrekking tot het perceel beoogt de bescherming het behoud van de lichtinval via de koer.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 5° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur en de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken:
 - a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
 - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
 - c) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
 - d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
 - e) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen;
 - f) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
 - g) het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties, met uitzondering van die installaties waarvoor geen destructieve ingrepen moeten gebeuren en/of die geen storende visuele impact hebben op de erfgoedelementen en -kenmerken;
 - h) het uitvoeren van werken aan en het verplaatsen of verwijderen van de cultuurgoederen.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

23 APR. 2019

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a series of connected loops and a final horizontal stroke.

Geert BOURGEOIS